

Sygn.akt III AUa 449/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Sławomir Bagiński (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SO del. Bożena Bielska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 grudnia 2017 r. w B.

sprawy z odwołania R. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy R. N.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 kwietnia 2017 r. sygn. akt V U 1148/16

oddala apelację.

SSO del. Bożena Bielska SSA Sławomir Bagiński SSA Bożena Szponar - Jarocka

Sygn. akt III AUa 449/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 23 września 2016 r. wydaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887) odmówił R. N. prawa do emerytury, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował, co najmniej 20-letniego okresu ubezpieczenia. Na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku Zakład przyjął za udowodnione okresy składkowe w łącznym wymiarze 11, lat 5 miesięcy i 19 dni. Organ rentowy nie uwzględnił zatrudnienia wnioskodawcy w M. (...) w Ł. w okresach od 1 kwietnia 1965 r. do 31 marca 1966 r., od 1 stycznia 1967 r. do 31 marca 1967 r., od 1 listopada 1967 r. do 31 marca 1968 r., ponieważ nie podlegał on wówczas ubezpieczeniu społecznemu. Nie uwzględniono również okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r. z uwagi na brak dokumentów potwierdzających posiadanie gospodarstwa rolnego w roku 1958 oraz powierzchni gospodarstwa do końca 1961 r. oraz okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 lipca 1977 r. do 31 marca 1998 r., ponieważ okres ten został uwzględniony przy ustalaniu prawa do świadczenia rolniczego.

Powyższa decyzja została zaskarżona przez R. N. Wniósł on o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury od 12 sierpnia 2016 r., a także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Podnosił nieuwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r. oraz okresów podlegania

ubezpieczenia społecznego rolników. Zdanie odwołującego się nie wszystkie okresy tego ubezpieczenia służyły ustaleniu prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 4 kwietnia 2017 roku oddalił odwołanie i przyznał od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Białymstoku radcy prawnemu M. T. 180 złotych powiększoną o należny podatek VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Podstawą wydania tego wyroku były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 27, art. 28 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 887)

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że R. N. urodził się w 11 sierpnia 1942 r. W dniu 12 sierpnia 2016 r. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z 23 września 2016 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury wskazując, że udowodnił okres ubezpieczenia wynoszący jedynie 11 lat, 5 miesięcy i 19 dni, zamiast wymaganych co najmniej 20 lat.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że sporne było posiadanie przez wnioskodawcę 20 lat stażu ubezpieczeniowego. Wynikało to z nieuwzględnienia w zaskarżonej decyzji spornych okresów zatrudnienia w M. (...) w Ł., a także pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r. oraz niezaliczenia okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 lipca 1977 r. do 31 marca 1998 r.

W ocenie Sądu Okręgowego wyniki przeprowadzonego postępowania nie dały podstaw do uwzględnienia spornych okresów ubezpieczenia. Sąd nie uwzględnił spornych okresów zatrudnienia odwołującego w M. (...) w Ł., albowiem w tych okresach wnioskodawca nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego. Wynika to z „Potwierdzenia ubezpieczenia pracowników i innych ubezpieczonych” znajdującego się w aktach ZUS (k. 29-30 akt ZUS). Ubezpieczony nie przedstawił jakichkolwiek dowodów przeciwnych, które potwierdzałyby podleganie ubezpieczeniom i pracę w tych okresach. Sąd Okręgowy uznał, że skoro wnioskodawca w spornych okresach nie został zgłoszony do ubezpieczenia, to nie wykonywał wówczas pracy podlegającej obowiązkowi zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy wskazał, że okres ubezpieczenia rolniczego od 1 lipca 1977 r. do 31 marca 1998 r. nie może być zaliczony do ustalenia dochodzonego prawa do emerytury ponieważ został zaliczony do ustalenia prawa do świadczenia rolnego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Nie podlegał także zaliczeniu okres pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r. Według Sądu Okręgowego. Wprawdzie zarówno R. N. przesłuchany w charakterze strony, jak i świadek F. W. twierdzili, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, jednak z ich zeznań nie wynikało wprost w jakim okresie ta praca była świadczona. Ubezpieczony podnosił jedynie, że po ukończeniu szkoły podstawowej odbył kurs przysposobienia rolniczego, który trwał kilka miesięcy, a także, że na gospodarstwie rolnym rodziców - które obejmowało obszar 6,5 ha ziemi ornej oraz około 10 ha łąk i pastwisk - pracował od świtu do nocy. Natomiast F. W. podała jedynie bardzo ogólnie (bez wskazania czasookresu), że ubezpieczony codziennie pracował w gospodarstwie. Zdaniem Sądu Okręgowego powyższe zeznania, jakkolwiek były wiarygodne, to jednak nie wykazały w sposób dostateczny, że skarżący pracował w gospodarstwie rolnym rodziców od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r. W ocenie sądu pierwszej instancji zaliczenie nieudokumentowanych spornych okresów pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania strony zainteresowanej jest dopuszczalne tylko w przypadkach niebudzących żadnych wątpliwości co do spójnego i precyzyjnego - rodzajowego oraz czasowego potwierdzenia się udowodnianych okoliczności. W razie przeprowadzenia w zasadzie wyłącznie dowodów z zeznań świadka, nie mogą one, choćby ze względu na znaczny upływ czasu, stanowić wystarczająco

pewnego źródła dla rekonstrukcji faktów o okresie pracy, jej wymiarze, rodzaju oraz pozostałych niezbędnych okoliczności, w szczególności, gdy dotychczas przedłożone dokumenty tego nie potwierdzają, a zeznania świadków obciążone są znacznym stopniem ogólnikowości, tak jak w niniejszej sprawie.

Apelację od tego wyroku złożył pełnomocnik wnioskodawcy. Zarzucił naruszenie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, wybiórczą i dowolną jego ocenę i w konsekwencji sprzeczność istotnych ustaleń z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie przez uznanie, iż:

a) okres pracy rolniczej od 1 lipca 1977 r. do 31. marca 1998 r. został przyjęty do świadczenia rolniczego, podczas gdy z pisma KRUS nie wynika jaki okres tej pracy powinien być uwzględniony do nabycia prawa do renty wnioskodawcy;

b) przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych wnioskodawcy nie podlegał uwzględnieniu okres pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rodziców od 11 sierpnia 1958 r. do 30 października 1962 r., pomimo że wnioskodawca i świadek F. W. stwierdzili, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze nie niższym niż 4 godziny dziennie.

2) naruszenie art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że skoro okres pracy rolniczej od 1 lipca 1977 r. do 31 marca 1998 r. został przyjęty przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do świadczenia rolnego to okresy te nie mogą być uwzględniane podwójnie, tzn. zarówno do świadczeń rolniczych jak i świadczeń pracowniczych i pochodnych, podczas gdy art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej nie wyłącza możliwości uwzględnienia wnioskodawcy, któremu uprzednio została przyznana renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy także okresów przekraczających okres wskazany w art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznych rolników.

Wskazując na powyższe pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury od 12 sierpnia 2016 r. oraz zasądzenie opłaty z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa procesowego są częściowo uzasadnione. Nie prowadzi to jednak do zmiany zaskarżonego wyroku.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji postawił zbyt wysokie wymagania, co do przedstawienia środków dowodowych na okoliczność pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców w latach 1958-1962. Na okoliczność tej pracy zeznała świadek F. W., jednoznacznie znajduje to potwierdzenie w zeznaniach samego wnioskodawcy. Zeznaniom tym sąd pierwszej instancji dał wiarę, ale odmówił ustaleń zgodnie z wnioskiem odwołującego się wskazując, że zeznania były bardzo ogólne. To, że ten materiał dowodowy był niewystarczający, wynika zdaniem sądu pierwszej instancji z tego, że zaliczenie nieudokumentowanych okresów pracy w gospodarstwie rolnym jest dopuszczalne tylko w sytuacjach niebudzących żadnych wątpliwości co do spójnego precyzyjnego – rodzajowego i czasowego potwierdzenia się udowodnianych okoliczności.

Stan braku jakichkolwiek wątpliwości w sytuacji przekonań czy wiedzy na jakiś temat jest rzadko osiągalny. Nie można stawiać wymogów niemożliwych do osiągnięcia. Zgodzić się należy natomiast, że zeznania powinny być spójne i w miarę możliwości precyzyjne. Doświadczenie orzecznicze wskazuje, że wpływ czasu w odniesieniu do pracy w gospodarstwie rolnym, powoduje, że zeznania często zawierają stwierdzenia typu: „tak cały czas pracowałem”, „robił to co się robi w gospodarstwie”. Następuje tu odwołanie się do wiedzy ogólnej na temat pracy w gospodarstwie rolnym. Zatem występują sytuacje, że nie można oddzielić czy świadek zeznaje na temat pracy wnioskodawcy na podstawie tego, że widział go przy jakiejś pracy, czy też że na podstawie tego jaką pracę wykonuje się zwykle w gospodarstwie.

Często jest to po prostu wiedza uogólniona na temat tego, że dana osoba cały czas (czy do pewnego okresu) mieszkała w danej wsi i jeżeli nie zaszły szczególne okoliczności, to świadek może przyjmować, że pracował tak jak każde dziecko płci męskiej w określonym wieku. Nie można takim stwierdzeniom w powiązaniu z innymi dowodami odmówić wiary.

Sądowi Apelacyjnemu nie są znane badania dotyczące ilości godzin pracy w gospodarstwie poszczególnych osób w odniesieniu do: powierzchni gospodarstwa, rodzaju i wydajności upraw, rodzaju czynności pielęgnacyjnych, liczby i rodzaju zwierząt hodowlanych oraz stopnia zmechanizowania gospodarstwa, liczby osób pracujących w gospodarstwie, pomijając już nawet indywidualne kwestie dotyczące pracowitości, czy organizacji pracy.

Praktyka orzecznicza sądów powszechnych wskazuje, że liczbę godzin pracy ustala się na podstawie zeznań świadków i jest to z reguły skorelowane z oceną innych czynników. Co do zasady chodzi o czynniki wskazane wyżej, chociaż nie wszystkie uwzględniane są w każdej sprawie+. Odnosząc się do tych czynników wskazać należy, że gospodarstwo należało ówczas do średnich, według zeznań wnioskodawcy na gospodarstwie oprócz niego pracowali rodzice, ponieważ młodsi bracia wyjechali uczyć się do S.. Podkreślenia wymaga, że to wnioskodawca przejął to gospodarstwo. Takie osoby zwykle poświęcają więcej czasu na pracę w gospodarstwie niż ich rodzeństwo.

Z tego względu pracę wnioskodawcy w latach 1958-1962 należy uznać za pracę w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 887) dalej zwana „ustawą emerytalną”. Natomiast jeżeli sąd pierwszej instancji oczekiwał bardziej szczegółowych danych to mógł spróbować je uzyskać, poprzez zadawanie odpowiednich pytań lub zwrócenia uwagi na potrzebę powołania kolejnych dowodów. Taka sytuacja zachodzi zwłaszcza wówczas, kiedy nie ma dowodów przeciwnych, a sąd uznaje dowody przedstawione przez stronę za niewystarczające. Możliwe jest zatem sformułowanie sugestii co do potrzeby zgłoszenia kolejnych dowodów np. poprzez udzielenie stronie (stronom) terminu do zgłoszenia wniosków dowodowych. W niniejszej sprawie nie było takiej potrzeby. Należało wyciągnąć prawidłowe wnioski ze zgromadzonego materiału sprawy.

W pozostałym zakresie ustalenia sądu pierwszej instancji są prawidłowe, z tym, że stwierdzenie, iż okres pracy od 1.07.1977 r. do 31.03.1998 r. został przyjęty do świadczenia rolnego nie jest precyzyjne. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił do ustalenia jakiego świadczenia został przyjęty ten okres oraz czy uwzględniony został do ustalenia prawa, czy też wysokości świadczenia.

Oprócz ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji Sąd Apelacyjny dodatkowo ustala że: decyzją z 26.03.1998 r. wnioskodawcy przyznano rentę inwalidzką rolniczą. Do obliczenia jej wysokości uwzględniono 4,75 roku prowadzenia gospodarstwa rolnego przed 1.07.1977 r. nie więcej niż 25 lat przed spełnieniem warunków do renty inwalidzkiej; 5,5 opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...), 11,83 lat opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od 1.01.1983 r. do 31.12.1990 r., 11,61 lat podlegania ubezpieczeniom emerytalno-rentowym po dniu 31.12.1990 r. oraz 2,42 lat podlegania innemu ubezpieczeniu (k. 18 akt KRUS)..

Dnia 15.08.2008 r. R. N. złożył wniosek o emeryturę rolniczą (k. 85 akt KRUS). Decyzją z 30.09.2008 r. (k. 89-90 akt KRUS) organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę rolniczą od 1.09.2008 r. Do ustalenia prawa do świadczenia przyjęto (raport ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 88 akt KRUS): okres służby wojskowej od 31.10.1962 r. do 15.10.1964 r. (1 rok 11 miesięcy i 16 dni), okresy zatrudnienia od 1.04.1966 r. do 24.12.1966 r., od 1.04.1967 r. do 31.10.1967 r., od 1.04.1968 r. do 31.12.1970 r., od 1.01.1971 r. do 31.12.1974 r. oraz od 1.04.1979 r. do 31.08.1981 r., okres pracy w gospodarstwie rolnym od 1.01.1975 r. do 30.06.1977 r. (2 lata i 6 miesięcy) oraz okresy ubezpieczeń rolniczych od 1.07.1977 r. do 31.03.1998 r. (20 lat i 9 miesięcy).

Przy ustalaniu prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął okresy składkowe przypadające w czasie: od 31.10.1962 r. do 15.10.1964 r., od 1.04.1966 r. do 11.12.1966 r., od 1.05.1968 r. do 22.11.1968 r., od 1.03.1969 r. do 31.12.1970 r. od 1.01.1971 r. do 31.12.1974 r. oraz od 1.04.1979 r. do 31.08.1981 r. (łącznie 11 lat 5 miesięcy i 19 dni) – akta ZUS k. 33.

W 2008 r. przyznano wnioskodawcy emeryturę rolniczą. Z tego względu zarzut dotyczący naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. zgłoszony w punkcie 1a apelacji i argumentacja odnosząca się do renty rolniczej, w kontekście tego zarzutu, jest bez znaczenia.

Odnosząc się do 2 (drugiego) zarzutu apelacji. Zastosowanie art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej należy rozważyć w kontekście przyznanej emerytury rolniczej, a nie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

Art. 10 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej stanowi, że:

„1. Przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

3. Okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.”

Istotą art. 10 ustawy emerytalnej jest „umożliwienie uzupełnienia okresów brakujących do nabycia świadczeń w ramach systemu powszechnego. Niedopuszczalne byłoby natomiast doprowadzenie do sytuacji, w której te same okresy byłyby podstawą ustalenia prawa w systemie rolniczym oraz powszechnym (por. wyr.: SN z 8.5.2007 r., II UK 164/06, OSNP 2008, Nr 11–12, poz. 172; z 4.11.2009 r., I UK 168/09, L.; SA w W. z 21.11.2008 r., III AUA 793/08, OSA 2010, Nr 7, poz. 16; SA w B. z 21.12.2009 r., III AUA 970/09, OSA w B. 2010, Nr 2, s. 101–105)” – „Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz., pod red. B. G., K. Ś., teza 18 do art. 10.

Art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej nie wyłącza możliwości uwzględnienia okresów pracy rolniczej w stażu składkowym, które nie zostały zaliczone do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury lub renty rolniczej (wyrok Sądu Najwyższego z 4 listopada 2009 r. I UK 168/09 Legalis 309915).

Należy zatem rozważyć jakie okresy można uznać za zaliczone do ustalenia prawa do emerytury rolniczej. Doprowadzi to do stwierdzenia, zaliczenie których okresów przez rolniczy organ rentowy przekraczałoby potrzebę, tj. wykraczało poza okres 100 kwartałów wymaganych okresów stażowych (art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 r. poz. 2336), dalej zwana „u.s.r.”). Ostatnim krokiem jest sprawdzenie czy okresy „niezaliczone” przez rolniczy organ rentowy, w tym także których organ ten nie brał pod uwagę, są wystarczające do uzupełnienia brakujących okresów przy ustalaniu emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej

Zgodnie z art. 19 ust. 1 u.s.r. (w brzmieniu obowiązującym przed 1.10.2009 r. tj. w okresie nabycia i ustalenia prawa do emerytury rolniczej wnioskodawcy): „Emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat; 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 100 kwartałów, z uwzględnieniem art. 20.”

Z kolei art. 20 ust. 1 u.s.r. (w brzmieniu obowiązującym od 2.05.2004 r. do 8.01.2009 r. tj. w okresie nabycia i ustalenia prawa do emerytury rolniczej wnioskodawcy) stanowił, że: „Do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 2 i ust. 3 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.”

Z treści art. 19 ust. 1 pkt 2 u.s.r. wynika, że przy ustaleniu przysługiwania emerytury rolniczej w pierwszym rzędzie uwzględnia się okresy ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Wynika to także ze sformułowania zawartego w art. 20 ust. 1 u.s.r., że pozostałe okresy zalicza się do okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

Zaliczenie w pierwszym rzędzie okresów ubezpieczenia emerytalno-rentowego, a zatem przypadających po 31.12.1990 r. nie budzi wątpliwości. Natomiast pozostałe okresy, to jest okresy wskazane w art. 20 ust. 1 u.s.r., w ocenie Sądu Apelacyjnego, podlegają zaliczeniu według kolejności wynikającej z numeracji poszczególnych punktów tego przepisu. Wynika to choćby z tego, że poszczególne okresy ubezpieczenia rolników w latach 1977 - 1990 związane są z tym samym tytułem podlegania ubezpieczeniom – tj z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub tylko pracą na tym gospodarstwie. Źródłem świadczeń z ubezpieczenia rolniczego jest po prostu pewien rodzaj prowadzonej działalności. Ustalenie prawa do tych świadczeń powinno w pierwszym rzędzie uwzględniać zatem taką działalność, z której wywodzi się prawo do świadczenia. Wskazać też należy, że kolejne ustawy dotyczące ubezpieczeń rolniczych są związane ze sobą formalnoprawnie, w ten sposób że każda „zastępuje” następną. W konsekwencji jako ostatnie podlegają zaliczeniu okresy „od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi”. tj. przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 i 1386) – zob. definicję z art. 6 pkt 6 u.s.r.

Na podstawie powyższego stanowiska oraz dokumentacji dotyczącej przyznania emerytury rolniczej uznać należy, że zaliczeniu do emerytury rolniczej wnioskodawcy w pierwszym rzędzie podlegały „, okresy ubezpieczeń rolniczych od 1.01.1983 r. do 31.03.1998 r. oraz okres pracy i prowadzenia gospodarstwa rolnego od 1.07.1977 r. do 31.12.1982 r i od 1.01.1975 r. do 30.06.1977 r. - od łącznie 23 lata i 3 miesiące. Oznacza to że w pozostałym zakresie do 100 kwartałów (25 lat) zaliczeniu podlegały okresy o składkowe i nieskładkowe przewidziane w ustawie emerytalnej.

W takich okolicznościach do emerytury przewidzianej w art. 28 ustawy emerytalnej zaliczyć należy okresy uznane przez ZUS (11, lat 5 miesięcy i 19 dni), a ponadto jedynie pracę w gospodarstwie rolnym w okresie od 11.08.1958 r. do 30.10.1962 r. (4 lata 2 miesiące i 21 dni). Takie stwierdzenie oznacza, że wnioskodawca nie ma 20 lat stażu ubezpieczeniowego wymaganego do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej.

Z tego względu jęgo apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Koszty pełnomocnika nie zostały zasądzone ponieważ wnioskodawca przegrał sprawę. Nie przyznano też kosztów pomocy prawnej z urzędu ponieważ pełnomocnik był wyznaczony jedynie do sporządzenia odwołania (postanowienie z k. 9 – akta V Uo 100/16 Sądu Okręgowego w Białymstoku). Natomiast na rozprawie 22.03.2017 r. (protokół k. 27) odwołujący ustanowił r. pr. M. T. pełnomocnikiem z wyboru.

Bożena Bielska Sławomir Bagiński Bożena Szponar - Jarocka